

KORONA VİRÜS HASTALIĞI

Dr. Şükrü YENİCE

İç Hastalıkları Uzmanı ve Hematoloji Uzmanı

Tel: 0 256 312 94 19, 0 505 218 60 57, Faks: 0256 012 74 84

E-posta: syenice@superonline.com

Korona virüsün yol açtığı ve salgın yaptığı yeni hastalığa “Korona Virüs Hastalığı 2019” diyoruz. Uluslararası tıp literatüründe adı COVID -2019’dur. COVID Korona Virüs Hastalığı’nın İngilizce karşılığı olan Corona Virus Disease’in kısaltılmış halidir. Korona taç demektir. Coronaviridae ailesine mensup olan korona virüsler yüzeylelerinde buldukları taç şeklindeki çıkıntılar sebebiyle korona adını almıştır. Alfa, Beta, Gama ve Delta olmak üzere dört sınıfa ayrılırlar. Alfa ve Beta insan, yarasa-kedi-domuz vb. memeli hayvanlarda, Gama kuşlar ve kümes hayvanlarında, Delta kuşlar ve memelilerde bulunurlar. Hayvanlardan insanlara, insandan insana bulaşabilir. Virüsler konaklar yani insan veya hayvan üzerinde yaşarken değişime uğrarlar. Buna mutasyon diyoruz. Virüsler ne kadar çok çoğalır yayılırsa o kadar hızlı ve çok mutasyona uğrarlar.

İlk korona virüs 1960’lı yıllarda tanımlandı. İlk büyük ve ölümcül salgını SARS-CoV ile yaptı. SARS Türkçe karşılığı “Şiddetli Akut Solunum Sendromu” olan İngilizce Severe Akut Respiratory Syndrome kelimelerinin baş harfleridir. SARS-CoV ise SARS Corona Virus anlamındadır. İlk olarak 2002 yılında Çin’in Guangdong Eyaleti’nde ortaya çıkmış ve 2003’te salgın yapmıştır. 8300 kişi hastalanmış, 800 kişi ölmüştür. Bulaşma şekli hem öksürme ve hapşırma ile havaya saçılan virüsler vasıtasıyla hem de hasta insan veya hayvanın salgı veya dışkıyla kirlenmiş maddelerin temasıyla olur. Yüksek ve inatçı ateş, kas ve eklemlerde sertlik ve ağrı ile başlayıp ardından şiddetli kuru öksürük, ağır solunum yetmezliğine kadar varabilen nefes darlığı olur.

İkinci önemli ve ölümcül korona virüs salgını MERS-CoV ile olmuştur. MERS” Orta Doğu Solunum Sendromu” anlamına gelen İngilizce “Middle East Respiratory Syndrome” kelimelerinin baş harfleridir. MERS –CoV MERS Korona Virüs anlamına gelir. İlk olarak 2012 de Suudi Arabistan’da ortaya çıkmıştır. Deve eti ve sütü gibi gıdaları tüketen insanların yanısıra develerin bakımını yapmak gibi yakın temasla enfekte olan insanlarla yayılmıştır. Yüksek ateş, boğaz ağrısı, burun akıntısı gibi gribal şikayetlerle başlayıp sık nefes almak, derin nefes alamamak, şiddetli öksürük gibi alt solunum yolları hastalığı bulguları dışında mide-barsak sistemini etkileyip ishal ayrıca böbrek yetmezliği gibi klinik tablolara yol açmıştır. Bu hastalık 2500 kişiyi etkileyip 860 kişinin ölmesine yol açmıştır. Bu demektir ki hastalanan her 100 kişiden 34’ü ölmüştür. Arap Yarımadası’ndan diğer ülkelere yayılarak 2015’te uzak doğu ülkelerinden Avrupa-Amerika’ya kadar birçok ülke insanını etkilemiştir.

Bu yıl dünyayı etkileyen ve halen can almaya devam eden ve adı COVID -2019 olan virüs ise Çin’in Wuhan eyaletinden yayılmıştır. Hastalığın kaynağı ile ilgili en olası iddia Huanan Deniz Ürünleri Toptan Satış Pazarında satılan vahşi hayvanlardır. Kimilerine göre yarasa kimilerine göre pangolin isimli üzeri zırh gibi kabuklu bir cins karınca yiyen hayvan veya kokarcaya benzetilen bir yaban hayvanı yenmesi, bazı iddialara göre de yılan eti tüketilmesi salgına sebep olmuştur. Son bilgilerimize göre 57 ülkede görüldü ve 85000 kişi hastalandı, 2804 kişi öldü.

Yeni tip korona virüs olan COVID-2019 öksürük-hapşırık gibi solunum yolları damlacıkları ile bulaştığı gibi yine solunum yollarının burun akıntısı veya balgam gibi yüzeylere bulaşan salgılarına elleri ile temas eden kişinin ellerini ağzına burnuna temas ettirmesiyle de bulaşır. Virüsü alan kişide virüs 27 güne kadar canlı kalarak çoğalır. En tehlikeli dönem ilk 14 gündür. Yaşlılar için ölüm riski gençlere oranla daha fazladır. Şimdilik ölüm oranı % 3 civarındadır. SARS'da ölüm hızı % 9.6 ve MERS'de ölüm hızı % 30 olduğu göz önüne alındığında COVID-2019'un ölüm hızı daha düşük, ne var ki ilerleyen süreçte vaka sayısı artarsa bu oran değişebilir. Tabii ki hastaların tedavi-bakım koşulları ve hastanın şeker hastalığı-kronik tıkalı akciğer hastalığı (KOAHA)-kalp ve damar hastalığı, tansiyon yüksekliği-kanser ve benzeri yıpratıcı hastalığının olması da hayatta kalma süresini dolayısıyla ölüm oranını etkilemektedir. Şu hususu da önemle vurgulamakta yarar var. COVID-2019 virüsü salgınının ölüm oranı SARS ve MERS virüslerinin ölüm oranına göre daha düşük ama COVID-2019 virüsünün yayılma hızı ve bulaşma yeteneği diğerlerine göre çok daha şiddetli öyle ki virüs gözden bile girebiliyor.

Bu virüs hastalığı da diğer üst solunum yolu hastalığı yapan virüsler gibi ateş-halsizlik-kuru öksürük gibi belirtilerle başlar ama diğerlerinden farklı olarak burun akıntısı, hapşırık, boğaz ağrısı az görülür. Hastaların % 80 kadarı orta derecede hastadır, % 20 civarında hastanın ilerleyen solunum sıkıntısı yüzünden bir hafta sonra hastane tedavisine ihtiyacı olur, % 14 hastada ağır zatürreye bağlı solunum sıkıntısı baş gösterir. Bütün vakaların % 5'i solunum yetmezliği, septik şok ve çoklu organ yetmezliği ile yoğun bakım tedavisine ihtiyaç duyar, % 2.2 hasta da hayatını kaybeder.

Hastalığın bu gün için garantili bir tedavisi yok ancak remdesivir isimli virüs ilacını etkili olduğu açıklanmıştır. Aşısı ise geliştirilme aşamasında olup henüz rutin kullanıma sunulmamıştır.

Hastalanmamak için ne yapmalı?

1-Sağlıklı kişiler maske takmalı ama maske ağız ve burunu tamamen kapatmalı ki mikroplu öksürük-hapşırık kökenli damlacıklar bu engeli aşmasın.

2-Grip benzeri öksürük- hapşırık- burun akıntısı ve benzeri belirtileri olan kişiler de maske takmalı ki virüs yakınlarına ve diğer hastalara geçmesin.

3-Çok zorunlu olmadıkça hastalığın görüldüğü ülkelere hatta o ülkelere komşu olan coğrafyalara seyahatler ertelenmeli.

4-Havaalanlarındaki kontroller sıkı tutulmalı, yalnız havaalanları değil kara ve deniz taşımacılığı istasyonları da bu önlemlere katılmalı.

5-Üst solunum yolu enfeksiyonu belirtileri olan kişiler bu durumu ciddiye alıp doktora başvurmalı.

6- Eller temiz tutulmalı, sabun ve bol su ile en az 20-30 saniye süreyle yıkanmalı. Para mı ellediniz, birisi ile el mi sıkıştınız, bir yakınınızla sarılıp öpüştünüz mü, otobüs-tren ve benzeri toplu taşıma araçlarına bindiniz ve bir yerlere mi tutundunuz ilk fırsatta ellerinizi sabunlayın. Ellerinizi yıkamadan asla ağzınıza-burnunuza-gözünüze dokunmayın. Eline hapşırık birini mi gördünüz onunla el sıkışmayın ve mümkünse eline hapşırması için ikaz edin. El sıkışma ve tanıdıklarla sarılıp öpüşme geleneğinizi askıya alın, bırakın. Her gittiğiniz yerde sabun ve su bulamama ihtimaline karşı yanınızda alkol bazlı el dezenfektanı taşıyın.

7-Hastalardan uzak durun.

8- Yakınınız hasta ise ve hastaneye yatması gerek görülmeyip evde tedavi ediliyorsa eldiven-maske-gözlük-önlük ile yaklaşın ama çok yakın durmayın. Hastanın bulunduğu odadaki yüzeyleri sık sık dezenfekte edin. Hastanızın odası iyi havalandırılan bir oda olsun, tabak- kaşık vs. yanısıra mümkünse banyo ve tuvaleti ayrılmalı. Çamaşırları 60-90 derece arasında deterjanla yıkanmalıdır. Ziyaretçi kabul etmeyin. Yanına bir kişi girip çıksın, tüm ev halkı odasına girmesin.

9- Hastaları iyileşinceye kadar evden dışarı çıkarmayın.

10-Hastalar öksürecek-tıksıracaksa maskelerini çıkarıp salgılarını bir kaba boşaltmalı ve kabın üzerini de kapatmalı.

11- Bol sıvı alın, iyi beslenin, bol meyve yiyin, organik gıdalar tüketmeye çalışın, alkol-sigara-mısır şurubu vs. bağışıklığı zayıflatır unutmayın, uykunuzu iyi alın, havasız yerlerden uzak durun.

12- Et-süt ürünlerini iyice pişirerek tüketin.

13-Kelle-paça-keçiboynuzu pekmezi vs. virüsü öldürmez bu iddialara kulak asmayın. Bu yiyecekleri seviyorsanız yiyebilirsiniz ama virüse karşı kurtarıcı değildir. Bitkisel karışımlar, ev yapımı ilaçlar diye satışa çıkarılan şeylere kanıp paranızı kaptırmayın, Sirkeli su ile burun temizliği, bitkisel göz damlaları, yüze buhar maskesi yapmak da iyileştirmez hatta korumaz. Tuzlu suyun korona virüse karşı koruyucu etkisi iddiası da Dünya Sağlık Örgütü tarafından kabul görmemiştir, T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nün de görüşü bu yöndedir. Lütfen böyle iddialara inanıp rahat davranmayın, önlemlerinizi gevşetmeyin. Tuzlu su ile gargara yapmak ağız-boğaz temizliği için faydalıdır, farenjitin (Boğaz iltihabının) iyileşmesine de katkı sağlar ama ağız boğazı virüsten temizlemez, virüsü öldürmez.

14- Sosyal medyada “Çin’in Wuhan Eyalet Hastanesi Başhekimisi Dedi ki”; “Dünyaca Ünlü Alman Profesör Uyarıyor”; “Falan Hoca Filan ev Yapımı İlaçla Korona Virüs’e Savaş Açtı” gibi başlıklara inanıp kendinizi kandırmayın.

Değerli okuyucular her türlü hastalıktan uzak sağlıklı günler diliyorum.